

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie z odwołania A. B.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr [...] z dnia [...] 2024 r.,
w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek
uprawniający do przejścia w stan spoczynku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 11 września 2024 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę Krajowej
Radzie Sądownictwa do ponownego rozpatrzenia.**

Elżbieta Karska Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Uchwałą nr [...] z [...] 2024 r. (dalej: „uchwała lub „zaskarżona uchwała”)
Krajowa Rada Sądownictwa (dalej: „KRS” lub „Rada”), działając na podstawie art. 69
§ 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst
jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 334 z ze zm.; dalej: p.u.s.p.) nie wyraziła zgody na dalsze

zajmowanie stanowiska sędziego przez A. B. sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] (dalej: „Skarżąca” lub „Uczestniczka postępowania”).

W uzasadnieniu uchwały Rada wskazała, że w dniu 19 stycznia 2024 r. do Krajowej Rady Sądownictwa wpłynęło pismo Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...], przy którym przekazano m.in.: oświadczenie woli A. B. o chęci dalszego zajmowania tego stanowiska, zaświadczenie psychologiczne z dnia 21 grudnia 2023 r. stwierdzające, że w zakresie predyspozycji i umiejętności psychologicznych uczestniczka postępowania jest zdolna do pełnienia obowiązków sędziego oraz zaświadczenie lekarskie z tej samej daty stwierdzające, że wobec braku przeciwwskazań zdrowotnych jest zdolna do pełnienia obowiązków sędziego. Przy piśmie przekazano również opinię służbową oraz dane statystyczne dotyczące Pani sędzi oraz wydziału, w którym orzeka.

W konsekwencji powyższego, w celu przygotowania sprawy Przewodniczący KRS wyznaczył zespół oraz zawiadomił Ministra Sprawiedliwości o jego powołaniu. Następnie 26 lutego 2024 r. zespół członków Rady po zapoznaniu się ze zgromadzoną dokumentacją przeprowadził naradę oraz ocenił, że materiały są wystarczające do zajęcia stanowiska w sprawie. Członkowie zespołu, dokonali analizy przedstawionych okoliczności faktycznych i w jawnym głosowaniu, w obecności wszystkich członków zespołu postanowili rekomendować Krajowej Radzie Sądownictwa wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez uczestniczkę postępowania, oddając 2 głosy „za”, 1 głos „przeciw”, przy braku głosów „wstrzymujących się”. W uzasadnieniu stanowiska, zespół wskazał, że w rozpoznawanej sprawie zachodzą okoliczności uzasadniające wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Panią A. B.. W interesie wymiaru sprawiedliwości leży pozostawienie obsady kadrowej Sądu Apelacyjnego w [...] przynajmniej na dotychczasowym poziomie. Wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Uczestniczkę postępowania wychodzi także naprzeciw potrzebom społecznym i wspiera zabezpieczenie oraz realizację prawa do dostępu do sądu oraz rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Odnosząc się do powyższego Rada wyjaśniła, że zgodnie z treścią art. 69 § 1b p.u.s.p. może ona wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem

społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów.

Krajowa Rada Sądownictwa ustaliła, że Pani A. B. (ur. [...] 1959 r.) zajmuje stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w [...]. Orzeka w I Wydziale Cywilnym oraz pełni funkcję wizytatora ds. cywilnych w tym Sądzie. Pani sędzia złożyła oświadczenie woli w sprawie dalszego zajmowania stanowiska w terminie ustawowym (oświadczenie z 8 stycznia 2024 r.). Z zaświadczenia lekarskiego oraz zaświadczenia psychologicznego wynika, że jest zdolna do pełnienia obowiązków sędziego. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] w opinii służbowej z 16 stycznia 2024 r. wskazał, że nie popiera wniosku. Wskazał, że sytuacja kadrowa w Sądzie Apelacyjnym w [...] jest dobra i stabilna, a istniejąca zaległość wynika z napływu tzw. spraw frankowych i ma charakter systemowy, a nie wynika z niedostatecznej liczby sędziów. Podniósł również, że w jego opinii uczestniczka postępowania „nie jest osobą, której można zaufać”.

Rada wyjaśniła następnie, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*. Natomiast art. 69 § 1b p.u.s.p. stanowi wyjątek od powyższej zasady, a użyty w nim przez ustawodawcę zwrot „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65 roku życia, o ile jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym. „Interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”, o których mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p., to pojęcia niedookreślone, których wypełnienie konkretną treścią ustawodawca pozostawił Krajowej Radzie Sądownictwa. „Interes”, o którym mowa wyżej, ma charakter pozytywny, a nie negatywny. Każde odejście doświadczonego i rzetelnego sędziego w stan spoczynku jest pewnym „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale też jest naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc każdorazowo utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła już 65 rok życia.

Chcąc skorzystać z fakultatywnego rozwiązania uregulowanego w art. 69 § 1b p.u.s.p. należy wskazać skonkretyzowane okoliczności przemawiające

za odstępniem od zasady przechodzenia sędziów w stan spoczynku po osiągnięciu 65 roku życia. Ponieważ zgodnie z przyjętym przez ustawodawcę założeniem sytuacja taka musi mieć charakter wyjątkowy, okoliczności te powinny mieć szczególnie doniosły charakter.

Zdaniem Rady w rozpoznawanej sprawie ta przesłanka nie występuje. W szczególności przejście uczestniczki postępowania w stan spoczynku nie wpłynie znacząco na obsadę kadrową i liczbę spraw rozpoznawanych w I Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...]. Przede wszystkim uczestniczka postępowania jako wizytator, orzeka w wymiarze 50% przydziału spraw. Nadto obecnie trwają trzy procedury konkursowe na stanowiska sędziowskie w Sądzie Apelacyjnym w [...], a wybrane w nich osoby mają zasilić Wydział Cywilny. W związku z powyższym brak jest podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Panią A. B..

Powyższe okoliczności spowodowały, że w trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa dnia 28 lutego 2024 r. za wyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Panią A. B. oddano 6 głosów, przy 4 głosach „przeciw” i 7 głosach „wstrzymujących się” (oddano ogółem 17 głosów).

Skarżąca pismem z 22 kwietnia 2024 r., wniosła odwołanie od uchwały z 28 lutego 2024 r. zaskarżając ją w całości oraz zarzucając jej naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, tj.
 - art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP poprzez nierespektowanie wynikającej z treści tego przepisu zasady nieusuwalności sędziego,
 - art. 69 § 1b p.u.s.p. przez nieuprawnione przyjęcie przez KRS - wskutek braku wszechstronnego rozważenia sprawy - że brak jest interesu wymiaru sprawiedliwości w wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez odwołującego się;
2. przepisów oparcie ustaleń faktycznych dotyczących sytuacji kadrowej w Sądzie Apelacyjnym w [...] na podstawie opinii sporządzonej przez prezesa Z. D. w sytuacji, gdy następnie opinia prezesa Sądu została skorygowana przez sporządzenie ponownej opinii służbowej dotyczącej uczestniczki przez pełniącą obowiązki Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] SSA B.B. - skutkiem czego było przyjęcie za podstawę oceny wadliwych

przesłanek faktycznych;

3. przepisów prawa procesowego - naruszenie prawa procesowego - art. 42 ust. 3 oraz art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1186) przez zaniechanie pouczenia skarżącego o przysługującym mu środku odwoławczym oraz terminie do wniesienia odwołania.

Biorąc pod uwagę powyższe Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy KRS do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu odwołania przedstawiła argumenty stanowiące poparcie podniesionych zarzutów.

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa pismem z 8 maja 2024 r. będącym odpowiedzią na odwołanie wniosł o jego oddalenie w całości, jako pozbawionego uzasadnionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznając odwołanie Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do ingerencji w materialną treść zaskarżonej uchwały, albowiem dokonanie oceny co do zasadności dalszego zajmowania stanowiska sędziego stanowi wyłączną kompetencję Rady (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 22/21). Sąd Najwyższy uprawniony jest jedynie do zbadania uchwały KRS pod kątem zgodności z prawem - zasadność takiej decyzji nie podlega kontroli ze strony Sądu Najwyższego, o ile nie miało wpływu na nią naruszenie zasady legalności, w tym posłużenie się niedozwolonym kryterium oceny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I NO 16/18).

Istota rozpoznawanej sprawy sprowadza się zatem do zbadania czy zaskarżona uchwała KRS nie została podjęta w sposób dowolny, arbitralny oraz z użyciem niedozwolonych kryteriów ustawowych. W ocenie Sądu Najwyższego, uzasadnienie zaskarżonej uchwały zawiera wystarczającą argumentację, która pozwala na kontrolę i merytoryczne rozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych przez Skarżącą.

Na mocy art. 69 § 1 p.u.s.p. sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Przepis art. 69 § 1 p.u.s.p. jednoznacznie wskazuje, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65 roku życia i, co istotne, takie rozstrzygnięcie powinno być traktowane jako reguła. Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma jedynie charakter fakultatywny i stanowi wyjątek od tej reguły warunkowany złożeniem wniosku, który musi być ostatecznie rozpatrzony zanim skutek w postaci przejścia w stan spoczynku nastąpi (por. art. 69 § 1b zd. 3 p.u.s.p.). Zgoda na dalsze orzekanie nie jest zatem na gruncie ustawy przedmiotem domniemania.

Zgodnie z art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Wskazane w art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. przesłanki odnoszą się do wyrażenia zgody, a nie stanowią przesłanek jej niewyrażenia. Ponadto przepis ten wskazuje również na uznanie, jakie w tej mierze przysługuje Radzie - ustawa wyraźnie stanowi, że KRS „może wyrazić zgodę”, a nie „wyraża zgodę”. Innymi słowy, wyraz „może” oznacza uprawnienie, a nie obowiązek KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65 roku życia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 80/21).

W odniesieniu do argumentacji dotyczącej naruszenia art. 180 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie orzekającym podziela pogląd przytoczony przez Skarżącą, a wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 26 marca 2019 r., I NO 57/18 w myśl którego „(...) wprowadzona w art. 69 § 1 p.u.s.p. możliwość pozostawienia sędziego w stanie czynnym po osiągnięciu określonego wieku, na podstawie oświadczenia woli sędziego, nie może prowadzić do weryfikacji

sędziów, na zasadzie uznaniowości organu. Owa uznaniowość jest ograniczona zasadami dotyczącymi pełnienia urzędu sędziego”. Rada nie powinna tym samym ograniczać się do literalnego brzmienia art. 69 § 1b p.u.s.p, ale rozważyć czym jest w konkretnej sprawie wskazany w nim „interes wymiaru sprawiedliwości” i „ważny interes społeczny”, zaś możliwość „dalszego zajmowania stanowiska sędziego”, tj. po osiągnięciu wieku przejścia sędziego w stan spoczynku nie stanowi też konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 62/21). Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że powołany zarzut naruszenia przepisów konstytucyjnych jest uzasadniony.

Rację ma też Skarżąca zarzucając uchwale naruszenie art. 69 § 1b p.u.s.p., poprzez nieuprawnione przyjęcie przez Radę wskutek braku wszechstronnego rozważenia sprawy, że brak było interesu wymiaru sprawiedliwości w wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska sędziego.

Po pierwsze, nie uwzględniono przy podejmowaniu uchwały sytuacji kadrowej wydziału, w którym orzeka Skarżąca, a która jest trudna w obliczu zwiększonego wpływu spraw oraz istniejących wakatów na stanowiskach sędziowskich. Sądowi Najwyższemu z urzędu jest znany fakt - choćby z akt spraw dotyczących stwierdzania przewlekłości postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w [...] - długiego oczekiwania na rozstrzygnięcie spraw w tym sądzie. Przy czym zaznaczyć trzeba, że samo ogłoszenie konkursów na stanowiska sędziowskie nie zapewnia rychłego obsadzenia etatów sędziowskich. Ponadto w ogóle nie gwarantuje ich obsadzenia. Przy czym odejście sędziego wykonującego funkcję wizytatora (orzekającego w wymiarze 50% przydziału spraw) nie oznacza, że wydział sądu w, którym pracował nie odczuje tego w sposób znaczący, bowiem w konsekwencji odejścia tego sędziego inny sędzia zatrudniony w tym Wydziale przejmie jego obowiązki wraz ze zmniejszonym do 50% wpływem spraw.

Po drugie, co prawda wysoka ocena pracy sędziego jako orzecznika nie jest przesłanką ustawową, która przesądza o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jednak powinna być ona brana pod uwagę przy ocenie

czy dalsze zajmowanie stanowiska sędziego jest uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, bowiem w interesie wymiaru sprawiedliwości leży to, aby w sądach powszechnych orzekali bardzo dobrzy sędziowie (wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 2024 r., I NKRS 53/24). Skarżąca jest osobą o wysokich kwalifikacjach. Przy czym, co już zauważyła Rada, Skarżąca pełniła funkcję wizytatora ds. cywilnych w Sądzie Apelacyjnym w [...], a przecież sprawowanie takiej funkcji wymaga wyjątkowych kompetencji. Tym bardziej, więc wskazane w stanowisku Sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] w sprawie opinii służbowej dotyczącej SSA A.B. z dnia 18 stycznia 2024 r. oraz w opinii osoby wykonującej funkcję Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 lutego 2024 r., wyraźne trudności organizacyjne występujące w Sądzie Apelacyjnym w [...] związane z ilością sędziów orzekających oraz ilością wpływających spraw, w odniesieniu do zasady racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa powszechnego, niewątpliwie przemawiają za tym, aby sędzia, który bardzo dobrze realizuje zadania orzecznicze nadal pełnił służbę na stanowisku sędziego sądu, w którym wykonuje swoje obowiązki.

Po trzecie, KRS nie odniosła się do treści wskazanej wyżej opinii Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z 19 lutego 2024 r., wskazującej na wyjątkowe kompetencje Skarżącej. Rada oparła swoje ustalenia wyłącznie o opinię Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 stycznia 2024 r., co świadczy o tym, że nie zbadała całego zebranego materiału. Powyższe oznacza, że nie dokonała wszechstronnego rozważenia sprawy. Uzasadnienie skarżonej uchwały jest bardzo lakoniczne. Wprowadzie art. 42 ust. 1 ustawy o KRS nie określa bliżej wymogów co do treści uzasadnienia, jednak nie oznacza to, że jego treść może być jakakolwiek lub sprowadzać się w istocie do przytoczenia brzmienia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p. i poprzestania na ogólnych stwierdzeniach. Jak sama nazwa wskazuje, treść uzasadnienia ma wskazywać na okoliczności, które daną decyzję czynią zasadną. Okoliczności takiej nie stanowi sam fakt, że decyzję podjął organ do tego umocowany, ani też samo zapewnienie tego organu o zasadności podjętej przezeń decyzji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 1 lipca 2019 r., I NO 70/19; 2 lutego 2021 r., I NKRS 18/21). Analizując kwestię przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p., KRS powinna wykazać, że interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny

nie wymaga pozostawienia sędziego, który zgłosił Radzie wolę dalszego pełnienia służby sędziowskiej, na dotychczasowym stanowisku. Przy czym samo wskazanie na prowadzone procedury konkursowe na wolne etaty sędziowskie w Sądzie Apelacyjnym w [...] oraz na fakt, że Skarżąca orzeka w zmniejszonym wymiarze przydziału spraw, nie może stanowić wystarczającego uzasadnienia dla braku zaistnienia ustawowych przesłanek dotyczących interesu wymiaru sprawiedliwości oraz ważnego interesu społecznego. Co jeszcze istotne, w uzasadnieniu skarżonej uchwały KRS nie wyjaśniła dlaczego nie podzieliła stanowiska Zespołu, który ustalił, że w interesie wymiaru sprawiedliwości leży pozostawienie obsady kadrowej Sądu Apelacyjnego w [...] przynajmniej na dotychczasowym poziomie, a ponadto wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Uczestniczkę postępowania wychodzi także naprzeciw potrzebom społecznym i wspiera zabezpieczenie oraz realizację prawa do dostępu do sądu oraz rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie (s. 2 Uchwały). Ponownie rozpatrując sprawę, Krajowa Rada Sądownictwa powinna dokonać wnikliwej analizy zebranego w niej materiału dowodowego, uwzględniając wyrażone powyżej poglądy Sądu Najwyższego.

Odnosząc się do zarzutu braku pouczenia o przysługującym Skarżącej środku zaskarżenia, Sąd Najwyższy wyjaśnia, że zaskarżona uchwała w istocie nie zawiera pouczenia co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia, co wynika z przyjętej przez KRS interpretacji, że w postępowaniach o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu wieku uprawniającego sędziego do przejścia w stan spoczynku, odwołującemu nie przysługuje status uczestnika postępowania, a w konsekwencji nie przysługuje również środek zaskarżenia. Jednak ewentualny brak prawidłowego pouczenia skarżącego co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia nie ma znaczenia dla rozpoznawanej sprawy. Zarzut Skarżącej byłby bowiem uzasadniony, gdyby na skutek owego braku pouczenia nie wniosła do Sądu Najwyższego odwołania lub wniosła je z uchybieniem ustawowego terminu albo złożyła wniosek o przywrócenie terminu, co jednak nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W świetle powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Karska Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk

[SOP

[a.f]]